خراسان روزنامه صبح ایران
پنج شنبه ۶ مهر ۱۳۹۶ . ۷ محرم ۱۴۳۹ . شماره ۱۹۶۴۶

اعلام آمادگی شبکه بانکی کشور برای ارائه خدمات به زائران اربعین حسینی

دبیر کل بانک مرکزی از آمادگی کامل بانک های کشور برای خدمت رسانی به زائران اربعین حسینی امسال خبر داد. به گزارش روابط عمومی بانک مرکزی، سید محمود احمدی گفت: برنامه ریزی لازم برای نصب، راهبری و نگهداری امکانات پرداخت الکترونیک اعم از خودپرداز، پایانه فروش، کیوسک و نظایر آن در نقاط مرزی خسروی، مهران، شلمچه و چزابه انجام شده است.

نگاهی به عزاداری سنتی و ناب مردم خانیک

شور حسینی یک روستا

سمیه محمدنیا حنایی
info@khorasannews.com

عاشورا واقعه ای است که در میان برگ های تاریخ هرگز مدفون نمی شود. آن چه که به عاشورا چنین بعد فرازمانی بخشیده است، جدای از ماهیت این حرکت عظیم، روایتگری راویانی است که خود را پیرو سنت حضرت زینب(س) می دانند. روایتگری عاشورایی با تاریخ و فرهنگ اقوام ایرانی چنان عجین شده است که هر قوم، سنتی خاص برای عزاداری و زنده نگه داشتن یاد سید الشهدا دارد. شاید در ظاهر، این آیین های سنتی، نامفهوم و همراه با خرافه به نظر برسد اما در بطن این آیین ها مفاهیم عمیقی نهفته است که اگر از کم و کیف آن ها با خبر شویم و وجوه دیگری از این مراسم برایمان نمایان می شود. در این نوشتار تلاش داریم از مراسم عزای حسینی سخن بگوییم که در مدت مدیدی دست نخورده باقی مانده و جلوه های عزاداری مدرن هنوز به آن راه پیدا نکرده است.

■ **عزاداری در روستای «خانیک»**

روستای «خانیک» به عنوان یکی از توابع شهرستان گناباد، در دل کوه های به هم پیوسته جنوب شرق آن، مانند زمردی سبز می درخشد. موقعیت خاص این روستا که تا حد زیادی آن را از دیگر روستاها و شهر دور ساخته، سبب شده است تا کمتر دستخوش نفوذ فرهنگ ها شود. البته باید این نکته را هم اضافه کرد که گویش «فارسی دری» مردمان محلی، نیز بر این انزوای فرهنگی افزوده است. مراسم آیینی محرم و صفر در خانیک درون مایه های سنتی دست نخورده دارد. آیین های عزاداری در این روستا از روزهای پایانی ذی الحجه آغاز می شود و تا آخر ماه صفر و شهادت امام رضا(ع) ادامه می یابد.

علم بندان:

علم، تیرک چوبی به بلندی ۱۵ متر، قطر ۳۰ سانتی متر و از جنس سپیدار است. علم نماد سپاه امام حسین (ع) است و برافراشتن آن در شب اول محرم خبر از ورود کاروان سید الشهدا و آغاز مصائب نوه پیامبر (ص) می دهد. علم توسط ریش سفیدان ده که همگی سیاه پوش کرده اند، طی مراسم باشکوهی آماده می شود. علم بندان مراسم تزیین علم است که هر چه بر آن می افزایند دارای بار معنایی خاصی است. خود علم به تنهایی یادآور علمدار کربلاست و ۷۲ قطعه پارچه ای که بر آن می بندند نماد یاران امام حسین(ع) است. در راس علم تمثال دستی قرار می گیرد که متبرک به نام «ا...» است. رسم است علم را به گونه ای در صحن نصب کنند که کلمه جلاله رو به روی قبله قرار بگیرد. علم تا پایان ماه صفر در صحن برافراشته می ماند و مراسم «سینه زنی» و «نخل گردانی» به دور آن انجام می گیرد.

مراسم پا منبران:

مراسم «پا منبران» در واقع دعوت اهالی روستا برای مجلس امام حسین(ع) است. ریش سفیدان ده در پایین منبر بعد از نماز عشا و قبل از شروع سخنرانی و اقامه عزا، می نشینند و اشعاری از «محتشم کاشانی» را می خوانند. نمازگزاران در مسجد نیز در مقاطعی با آن ها همنوا می شوند. زمانی که بیشتر اهالی به آن ها بپیوندند این مراسم پایان می گیرد. ناگفته نماند این مراسم در خراسان جنوبی، یزد و بخش هایی از کرمان مرسوم بوده که متاسفانه به دست فراموشی سپرده شده اند.

■ **مراسم سینه زنی و زنجیرزنی**

به دلیل وسعت و پراکندگی روستا، دو مسجد در روستا ساخته شده که هر کدام دارای هیئت جداگانه ای است. مسجد پایین ده با نام «سید الشهدا» دارای هیئتی با همین نام است و در بالا ده مسجد «صاحب الزمان» بنا شده که اعضای هیئت متوسلین به حضرت علی اکبر(ع) را در خود جای داده است. رسم عزاداری بالا دهی ها بیشتر «سینه زنی» است و پایین ده «زنجیرزنی» می کنند اما این دو هیئت از هم جدا نیستند. در ایام محرم یک شب در میان اعضای هیئت بعد از اقامه عزا در مسجدشان در کوچه پس کوچه های روستا نوحه خوانان و سینه زنان یا زنجیرزنان به مهمانی هیئت دیگر روستا می روند و در صحن مسجد با هم یکی می شوند و متحد عزاداری می کنند. البته در این رفت و آمدها نکته دیگری نیز نهفته است؛ مسیر حرکت هیئت ها به گونه ای انتخاب می شود که هر شب از مقابل منزل یکی از خانواده های معظم شهدا عبور کنند تا ضمن ادای احترام به خانواده شهید، ثواب مراسم آن شب را به آن شهید عزیز تقدیم کنند.

مراسم نخل بندان:

در بیشتر نقاط مرکزی و شرقی ایران آیین «نخل بندانی» و «نخل گردانی» وجود دارد. نخل در این مناطق نمادتابوتی است که برای سرور شهیدان آماده شده است. نخل ها با وسایلی از قبیل نیزه، شمشیر، خنجر، کاسه آب و ... تزیین می شوند که هر کدام بیان کننده گوشه ای از مصائب امام حسین(ع) است. اما در خانیک نخل در معنای دیگری آذین می شود. بنا به گفته «آقای حسین حاجی»، یکی از بنیان گذاران هیئت حضرت علی اکبر(ع)، نخل ها در واقع همان «هودج هایی» است که ملائکه به آن وسیله، در روز عاشورا بعد از فریاد «هل من ناصر ینصرنی» سرور شهیدان، برای کمک از عرش به زمین می آیند که امام بنا به دلایلی این امداد غیبی را نمی پذیرند. این «هودج ها» ابتدا کاملا سیاه پوش می شوند و سپس کتیبه هایی بر آن بسته می شود و پارچه های رنگینی که هر کدام معنای خاصی دارد بر آن نصب می شود.

در این تزیینات رنگ ها سخن می گویند. پارچه های تیره نمادیاران سالخورده و پارچه های رنگی و شاد نماد جوانان و تازه دامادهای سپاه امام حسین (ع) هستند. آیین «نخل بندان» در میان شیون و ناله اهالی توسط پیرغلامان و فرزندان ارشد پیرغلامانی که فوت کرده اند انجام می شود. بعد از اتمام کار جوانان روستا، نخل ها را که وزن زیادی هم دارند بلند کرده و به دور علم می چرخانند و مراسم را شور حسینی فرا می گیرد. در این حین «چاووشی خوانی» آغاز می شود. ریش سفیدان اشعاری چون: «بر مشامم می رسد هر لحظه بوی کربلا» را بلند می خوانند و جمعیت با شور وصف نشدنی همراه آنان می شود.

مراسم حسن، حسین زدن:

این سنت سینه زنی هر شب بعد از روضه خوانی و مداحی ذاکرین در صحن حیاط مساجد و به دور علم برافراشته انجام می شود. مردها با دست چپ کمر نفر دیگر را می گیرند و با دست راست بر سینه می زنند و همزمان به دور علم می گردند. سینه زنان برای مدد گرفتن در حین مداحی نام های متبرک امام حسن(ع) و امام حسین(ع) را هماهنگ ادا می کنند.

مراسم تعزیه خوانی یا شبیه خوانی:

«شبیه خوانی» ملموس ترین روایتگری عاشوراست. این سنت نیز در خانیک هر سال از روز پنجم تا دهم محرم انجام می شود. بعد از نماز ظهر و صرف ناهار نذری، طبل ها و شیپورها به صدا در می آیند و مردم را به سمت مسجد «صاحب الزمان» دعوت می کنند. زمانی که جمعیت گرد هم آمدند، تعزیه خوان شروع به «نقل» می کند و «شبیه گران» با لباس های مبدل به عرصه مسجد وارد می شوند و روایت تعزیه خوان را نقش آفرینی می کنند.

مراسم تاسوعای حسینی:

ساکنان خانیک مراسم عزاداری روز تاسوعا را در جوار امامزاده «سید محمد عابد(ع)» در شهر کاخک برپا می کنند. به این منظور بعد از نماز صبح و خواندن زیارت عاشورا با هماهنگی های انجام شده هیئت ها به سمت کاخک حرکت می کنند و در خیابان های منتهی به بارگاه امامزاده سینه زنی و نوحه خوانی می کنند. بعد از اقامه نماز ظهر در امامزاده به روستا بازمی گردند.

مراسم عاشورا:

روز عاشورا بعد از اقامه نماز صبح، مداحی و روضه خوانی آغاز می شود. نخل ها که تا آن روز از مسجد بیرون نیاورده شده اند، با آداب خاصی برداشته و به سمت مزار شهدای روستا حرکت داده می شود. دو هیئت روستا در آرامگاه شهدا به هم می رسند و نوحه ها می خوانند و اشک ها از شنوندگان می گیرند. در نهایت جوانان نخل ها را دوباره بر دوش می گیرند و به سمت امامزاده «سید محمود(ع)» که در فاصله ۸۰۰ متری روستاست می برند. نخل ها در جلو دسته های سینه زنی و زنجیرزنی بعد از آن ها می آیند. زنان و کودکان نیز مویه کنان عقب آن ها حرکت می کنند. بر سر راه حرکت کاروان، ذبح گاو و گوسفند نذری مرسوم است. در صحن امامزاده دوباره نخل ها گردانده می شوند و مراسم «حسن، حسین» با شور و دم جوانان برپا می شود و تا اذان ظهر ادامه می یابد. بعد از اقامه نماز ظهر عاشورا جمعیت همراه با نخل ها به روستا برمی گردند و خود را برای شام «غریبان حسینی» آماده می کنند.

مراسم شام غریبان:

غروب دهم محرم دو هیئت ده بعد از عزاداری در مساجد خود، در کوچه ها با هم تلاقی می کنند، رسم مردم خانیک این است که در این شب به در منزل افرادی بروند و اقامه عزا کنند که در سال گذشته فردی از آن ها فوت شده است تا ضمن زنده نگه داشتن یاد مرحوم عرض تسلیتی هم به خانواده اش بگویند. این مراسم تا پاسی از شب ادامه دارد.

سلسله مراتب سنّی:

آن چه باعث دست نخوردگی سنت عزاداری خانیکی ها شده، وجود سلسله مراتب سنی است. تقریبا مرشد تمام برنامه های آیینی خانیک، ریش سفیدان هستند. پیرغلامان در نقش ناظران از هرگونه نوآوری و بدعت گذاری در آیین سنتی جلوگیری می کنند. جوانان نیز با حفظ حرمت ها در امور اجرایی هیئت خدمت گزاری می کنند. این سلسله مراتب در دیگر رسوم خانیکی ها نیز دیده می شود. دیدار خانواده شهدا در شب های محرم به خاطر شان و جایگاه شهید و متبرک کردن عزاداری ها با برپایی آن ها در صحن امامزاده ها علاوه بر این که بیان کننده فروتنی و خضوع اهالی روستاست نشان دهنده وجود و اعتقاد به این سلسله مراتب نیز است.

دیدگاه

احمد کاظمی زرومی
info@khorasannews.com

۵ مرتبه عزاداری بر سید الشهدا(ع)

شاید برای خیلی از ما پیش آمده باشد که هنگام گوش دادن به سخنرانی یا عزاداری در مجلس امام حسین(ع) به این فکر کرده باشیم کاش ما هم در کربلا حضور داشتیم و در سپاه امام علیه سپاه شمر و یزید می جنگیدیم یا این که وقتی در بعضی مجالس، عزاداری برخی از آدم ها را می بینیم سوالاتی در ذهنمان شکل گرفته باشد مثل این که کدام نوع عزاداری واقعاً درست است؟ چگونه باید عزاداری کنیم تا قبول شود؟ آیا عزاداری کردن درجه ای دارد و باید پله پله به سمت حقیقت آن رفت یا خیر؟ در میان کتاب هایی که درباره عزاداری سید الشهدا علیه السلام نوشته شده است، کتاب «عزادار حقیقی» نوشته محمد شجاعی سعی می کند به مراتبی از سوگواری اهل بیت علیهم السلام اشاره و مثال هایی عینی در این باره ذکر کند. در ادامه مطلب به مراتب عزاداری که در این کتاب شرح داده شده است به صورت مختصر می پردازیم.

■ **مرتبه اول عزاداری؛ نیکو بنگر که از چه ماتم داری؟!**

کمترین درجه عزاداری این مرتبه است. در این مرتبه، عزادار در قلب خود از مصیبت وارد شده به سید الشهدا علیه السلام غمگین و ناراضی است اما غم و ناراحتی خود را معمولاً بروز نمی دهد. پایین تر از این مرتبه، مرتبه دشمنان حضرت است که شخص به مصیبت ها آگاه شود و ناراحت نشود و به آن راضی باشد. جالب این جاست کسانی که در مرتبه اول عزاداری هستند، از هر دین و آیینی که باشند، به خاطر اندوه قلبی شان برای مصیبت امام حسین علیه السلام در پیشگاه خداوند از ثواب و پاداش برخوردار خواهند شد.

■ **مرتبه دوم عزاداری؛ بزن بر سینه و بر سر به حال آل پیغمبر (ص)**

در این مرتبه، عزادار غم و ناراضیتی خود را به شکل های گوناگون از قبیل گرفتگی چهره، گرفتن حالت بغض و اندوه (تباکی)، گریه کردن، پوشیدن لباس عزا، به سینه و سر زدن و ... بروز می دهد و در این کار، گاهی تنها و گاهی به همراه دیگران عزاداری می کند.

■ **مرتبه سوم عزاداری؛ لعنت به جماعتی که منعت کردند ... از آب فرات یا اباعبدا...!**

در این مرتبه، عزادار تنفر و اعتراض خود را به عاملان مصیبت و جنایتکاران در حق سید الشهدا علیه السلام و یارانش و به طور کلی همه اهل بیت علیهم السلام اظهار می کند و بر آن ها لعن و نفرین می فرستد. آن چه موجب می شود که عزادار از مرتبه دوم به مرتبه سوم ترقی کند، شناخت و معرفتی است که عزادار به وجود مقدس سید الشهدا علیه السلام پیدا کرده و اعتقاد بالاتری که به آن حضرت و آیین او یافته است. از بررسی این سه مرتبه به خوبی دانسته می شود که عنصر اصلی در این مراتب، عنصر «عواطف و احساسات» است.

■ **مرتبه چهارم عزاداری؛ این حسین (ع) کیست که عالم همه دیوانه اوست؟!**

مرتبه چهارم، شناخت معصومین علیه السلام و انواع مصائب آن هاست. عزادار در مرتبه سوم با تجلیات گوناگونی از عظمت امام حسین علیه السلام و خاندان و اصحابش آشنا می شود. با این حال، احساس می کند که ماندن در مرتبه سوم او را اشباع و راضی نمی کند و به همین دلیل در این مرتبه، عطش و ظرفیت بیشتری برای درک عظمت اهل بیت علیهم السلام در خود احساس می کند. تلاش او برای رسیدن به معرفت جدید و عمق بیشتر آغاز می شود و برای برطرف کردن عطش خود به معرفت جدید و رفع مجهولاتش، حرکت می کند. او در این مرتبه به درک دو نوع مصیبت نایل می شود. «مصیبت عظیم» که همان جنایت و ظلم هایی است که به امام و خاندانش در کربلا شده و «مصیبت اعظم» یا همان مصیبتی که به جامعه انسانی در طول تاریخ به علت محرومیت از حقیقت دین و رهبران الهی وارد شده است.

■ **مرتبه پنجم عزاداری؛ تاوان این خون تا قیامت ماند بر ما...**

در این مرتبه عزادار حقیقی در سایه معرفت بالاتری که تحصیل کرده است به مودت به اهل بیت علیهم السلام و نیز حس انتقام به دشمنان آن ها دست یافته است. بنابراین، بیشتر به «عمل» روی می آورد؛ عملی که زاییده مودت و مبتنی بر عقیده و بینش عمیق و الهی است. این مرتبه هم مراحلی دارد که عبارتند از: مرحله برائت زبانی، مرحله برائت عملی و در آخرین مرحله جهاد با دشمنان. در آخرین مرحله عزادار به این حقیقت دست می یابد که انتقام خون حسین علیه السلام جز با آمدن منتقم اصلی یعنی امام زمان عجل ا... تعالی فرجه الشریف میسر نیست. این کشش مستمر باعث می شود عزادار معرفت خود را نسبت به امام زمانش و وظیفه ای که در قبال او دارد بیشتر کند.

جدول متوسط [شماره ۶۹۴۳]

طراح جدول: مریم محمدی

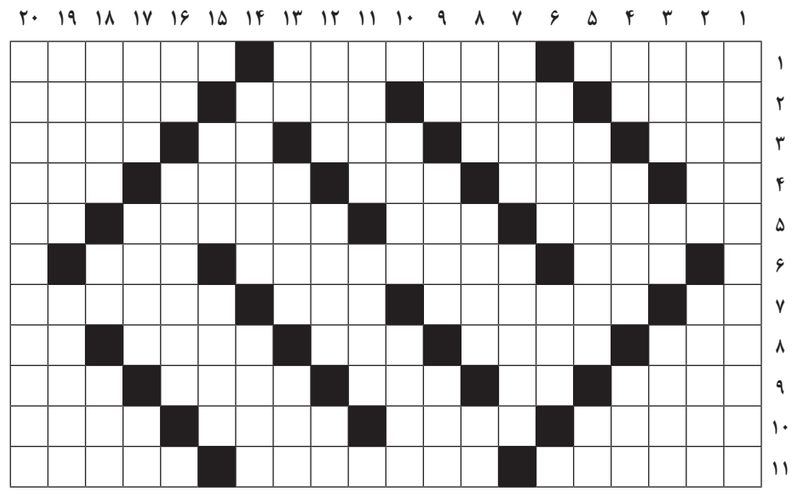

افقی: ۱- اتاق خلبان- تبانی- خالق باگوریو ۲- روادید- اندام شنا- سمت چپ- جاودان ۳- بهشت شداد- کشنده- درخت اعدام- قورباغه درختی- از شهرهای سیستان و بلوچستان ۴- درون- انعطاف- آشتی- جوانی- حلقوم ۵- مخترع الکتریسیته- قاصد- فیلم عکاسی ظاهر شده که در آن نقاط تیره و روشن برعکس تصویر واقعی نشان داده می شود- گریز ۶- درخت همیشه لرزان- از جاده های ارتباطی تهران به مازندران- ننگ ۷- برگ برنده- همکاری- پایتخت اروپایی- ماهر ۸- هواپیمای روسی- نژاد- شهر- اسب زردرنگ- اریب ۹- تکه- بی حس- بدبوی پرخاصیت- سطح- حرف دوم یونانی ۱۰- اگر حروفش مرتب شود به معنی قضاوت است- پرنده ای شبیه کبک- از گل های زینتی- گردنکش ۱۱- هادی- ایالتی در آمریکا- مقابل

عمودی: ۱- پایتخت مالزی ۲- بهانه گیری- اجرامی که به دور ستارگان می چرخند ۳- سور- تیرپیکان دار- پربها ۴- حرف تردید- باد ملایم- ویرانی ۵- شهری در فارس- از اقمار مشتری ۶- توده بزرگ برف که در اثر صدا یا هر محرک دیگر از کوه فرو می ریزد- شتر عرب ۷- کفش لاستیکی- هوشیاری ۸- غربال- کالبد- تصدیق آلمانی ۹- کلمه شگفتی- خلق وخو- آسان ۱۰- دستگاه قطع ووصل جریان برق در موتور اتومبیل- بلیغ ۱۱- غلاف شمشیر- زیارت کنندگان ۱۲- پس غذا- همکار منکر- نت ششم ۱۳- از حروف ندا- تبرک- اهلی ۱۴- مظهر فریب در حیوانات- معامله ۱۵- برش سینمایی- کمترین ۱۶- بنیان- پیش پرداخت ۱۷- رعشه- ماهر- اتمسفر ۱۸- وقت- رفوزه- دروازه ۱۹- شوربختی- ماه میلادی ۲۰- بلندترین قله آفریقا

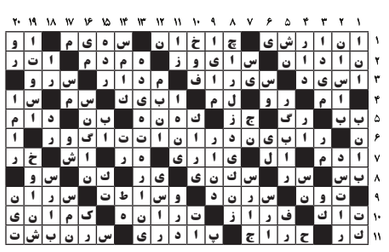

حل جدول شماره ۶۹۴۲

جدول سخت [شماره ۱۶۶]

طراح جدول: بیژن گورانی

افقی: ۱- به تأخیر و تعویق انداختن کاری- خیال و گمان ۲- زبان عربی- معشوق- دانش خداشناسی و شناخت ادیان- پیروان یک پیامبر ۳- شیشه- ستارگان- نوعی مسابقه اسکی ۴- شکاف سر قلم- نوآور- برادران مخترع هواپیما- کشوری در جنوب غربی آفریقا ۵- نامی دخترانه- از ایالات آمریکا- روستای زادگاه هوشنگ مرادی کرمانی- پنجمین ماه سریانی ۶- نشانه جمع مونث عربی- میانه- کناره- شتر قوی هیکل- از اندام گفتاری ۷- شاعر مشهور دوره مشروطه- دلداده مجنون- استخوان قاعده زبان- پهلوان تورانی شاهنامه ۸- خطاب به مردی که به حج رفته است- از ملزومات ماهیگیری- دعای پس از رکعت دوم نماز- کشتی جنگی ۹- کمترین مقدار- شبیه و نظیر- کندذهن ۱۰- کلمه پرسش- کار بی مزد و رایگان- غذای لذیذ و محبوب ژاپنی ها- از اوراق بهادار ۱۱- اتاق بزرگ برگزاری مهمانی- مجموعه داستانی از بهرام صادقی، نویسنده معاصر کشورمان.

عمودی: ۱- همدم و مونس- چشمه زندگی جاودانه ۲- فراوان ترین فلز معادن ایران- میل به غذا- حرف گزینش ۳- گلی درشت و معطر- خلاصه گویی ۴- گنجشک- رودی در استرالیا ۵- ورم- نامی پسرانه ۶- ضروری- زرد درخشان ۷- قیمت بازاری- از منسوبین نزدیک- عرصه سیمرغ جولانگاه او نیست ۸- شعری مرکب از چهار مصراع- از حکمای قدیم که نامش در قرآن مجید ذکر شده است ۹- شبه جزیره ای در جنوب هند- مأمور انجام امور حقوقی از سوی دیگری- لوله خونی ۱۰- انبوه، فراوان- فرمانده ۱۱- ویرگول- جغور بغور ۱۲- فرمان اتومبیل- از بخش های مذهبی اوستا- شیوه ۱۳- اهل روستا- ایستاده و پابرجا ۱۴- رسیدن به مقصود- گرو گذاشته شده- نیمه چیزی ۱۵- سرخ پوست های مهاجم آمریکای شمالی را می گفتند- ناگوار ۱۶- گازی قابل اشتعال- نویسنده فرانسوی اثر "کاندید" ۱۷- بی نظیر- انحلال معامله ۱۸- پایتخت ویتنام- انکار ۱۹- اصل هر چیز- کفش- تپه کوچک ۲۰- از بحور شعر فارسی- سست و بی بنیاد.

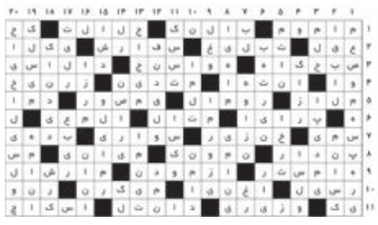
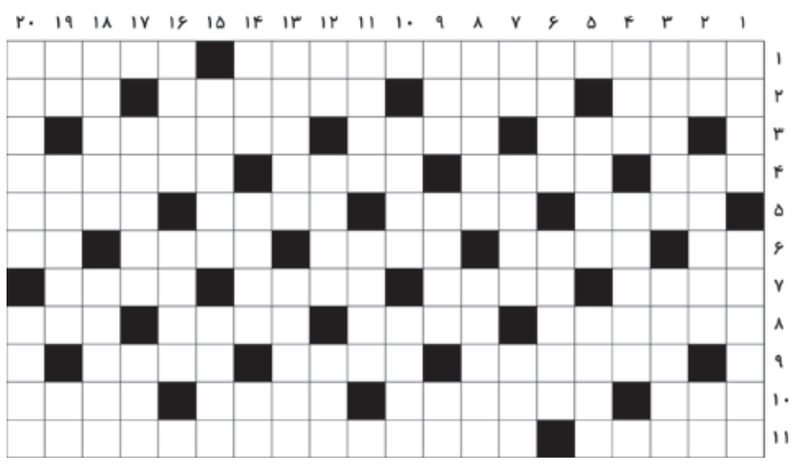
حل جدول شماره ۱۶۵